

Pridplata

na cilu god 1 fr.
na pol. god. 50 n.
Za stranu zemlju
1 fr. 25 nov.
Izlazi svake dru-
ge nedilje u
Četvrtak.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

List za pouku, zabavu i gazdinstvo.

Oglaš se prima-
ju po navadnoj
cini. Rukopisi ne-
ka se šalju u na-
plaćenom pismu.
Dopisi bez podpi-
sa se neprimaju,
a nijedni se ne-
vraćaju.

God. IV. U Kalači.

U Četvrtak 8. Listopada. 1874.

Broj 21.

„M A J C I D O M O V I N I.“

Sladka majko Domovino!
Jedina ti imovino,
Koji sinak ja tvoj ljubim
Rado za te sve izgubim!

Našto će mi blago svietu?
Ota hrdja viek prokleta,
Kad je moja Majka slava
Pod pandžama ljuta lava!

Našto su mi kule cara?
Kojim nema svugdje para,
Kad okovi Vilu vežu,
Groznoti ju nježnu stežu!

Našto su mi časti paša?
Naših k' tomu velikaša',
Kad si nizka majko moja!
Crnali je sudba tvoja!

Naštol' mi je Ljuba kuli?
Stiena krasnoj beloju buli,
Kad teb dušman kleti ruži,
Uništujue u teb' muži!

Ah! našto mi sve na svietu?
Blago, Ljuba, tom prokletu,
U okovih kad teb' vidim
Sinak što sam se stidim!

Ali nada! Majko nada.
U grob čovek da nepada,
Čvrsto njega ona drži,
Dušmanina dok ne srkši!

Nada mene drži sina
Blagosovom iz visina,
Da će sunce, sunce slave,
Rodi ti se tebi, prave!!

Ukazat' ćeš' zvezda spasa,
Vila naša divna stasa!
Hoće rod svoj mio grlit
Sov i sonu stranu Vel'bit!

Do onoga pako časa,
Sladka toga spasa naša;

Ti mi Majko muku snosi,
Sinak za Te boga prosi!!

F. J. Novotny sriemac.

ČEGA JE ZNAK AKO SE GDJE SPORE PROSIJACI?

Od kako je čovek izagnan iz raja zemaljskog uvijek je bilo bogalja, šanadni, i nakazni, dakle prosiaka; al od nekojeg doba, unidješ li u koju občinu to van onih vanderburša, što se na ruglo rada neprestanice skitaju od jedne do druge obćine, vidiš stari, nemoćni, da se naslonja ju na štap prosiacki, i potipaju od jednog do drugog praga. Kad bogalja hroma, kljastava, vidi čovek onda ga obuzme milostivo sažaljenje, i na utihu pada mu na um odgovor Isusa: da niti je ovaj niti mu otac sgriešio, već se rodio, da se u njemu proslavi Bog. Al kad mlade il staro onemoćene vidiš, onda se smutiš u sreću, i napadne te neka neobična bol jerbo ti se i nehotice uzbudi čuvstvo: da je u ovom čovjeku potlačeno pogaženo ljudsko dostojanstvo. Oštrije postaje ovo čuvstvo ako progovori pa ti moli očenaš rodjenim tvoje matere jezikom. Ta u čovjeku u kom nije ugašena vatra ljubavi narodne, mora da vlada želja: da sve ono što je narodno, bude i ostaje plemenito i uzvišeno, svakom čovjeku, ako je ugledo svetlost sunca, stoji na čelu napisano: moli i radi, a na zatioku vladaj se čudoredno, i štedi. Ovo svaki umi proštit, koji je nadahnjen Duhom Svetim u krštenju.

Molitva radja poslenost, a čudorednost čuvarnost i štedljivost, pa kuća što je udomila ove vrline, pripričila je siromaštvu ulaz u obitel.

Koji čovek moli kako Bog zapovieda nemože da bude bezposlen, a koji čovek radi božjoj zapoviedi prikladno, nije moguće da nemoli, ta vidit će te ga gdje kad idje na svoju njivu, peški il na koli ogoli svoju glavu, i prosi blagoslov, na svoj rad, i trud.

A koji čovek vodi život čudoredan neće biti razsipnikom, ta čudorednost drži u ruci ključ umirenosti, što odgojava štedljivost, a uz ovu razle čudorednost.

Ob cvom ako se samo i malko razmišljali budemo takim će mo iznaći: da sporenje prosiaka prinaša dokaz: da u obitel i obćini pada nabožnost, radnost, čudorednost i štedljivost.

Ovo je istina koju nisam ja izmislio već je Duh Sveti očitovao po usti Davidovi. Kada reče: Biosam mladji, i ovo

ostario sam, i nisam vidio zanemarena pravедna ni daje njegovo pleme tražilo kruha. Čovek ako se Bogu neklanja nipošto neće da se grbi pod igom rada, već gleda: kako da se lahko protura kroz život. Ovakav navadno, bio poljodjelac, zanatlia trgovac il činovnik gleda da brime rada natovari na tudja leđa. A koji čovek neradi, taj niti pojma, niti nagona ima o štedljivosti, već mu je prva misao, šta će izist i popit, kako će se opraviti, ovo mu vlada dušom i srcem, pak to se onda nepazi, bilo njegovo, il tudje, imo jedan čopor diece il neimo, već se troši nemilo i nedrago riečom razsipa. A gdje se razsipa imanje tamo se razsipa zdravlje duše i tiela, pak već prije vriemena nadodje nemoć, i dovuče za sobom puko siromaštvo. Koje ako je već neuko i neumietno da vara laže, il baš krađe il otima, onda metne stid pod noge, obisi torbu na vrat, nasloni se na prosiacki štap, pak draži seonsko vaške, da mu pomognu uzbudjivat sažaljenje bližijeg, što nije zaslužio. Neću da tvrdim: da je u svakom slučaju ovako, al ako u račun uzmem deset, nedvojim da su njih devet ovakim načinom dospili do prosiackine, a u onom desetom pada ljaga na neharnu diecu, koji zdravi i mladi, nestide se i neboje se od Boga puštit oca il mater da se potueaju po tudjih pragovi, nezaajuć: da svaki komad kruha, što mu drugi udieli, prinaša dokaz za njihovu kaznu, što će ih ovde il onde, svejedno, stigmit uslied četvrte božja zapoviedi.

Koji poznaje svoj rod, taj dobro znade da nisi mogo vidit prosiaka slavena, ako ne bogalja. Bogu se molio slaven i radio, dok se micat mogao, ako je onemoćio, i nije imo sina ili kei, da ga uzme pod svoja krila, i njeguje ljubavju sinovskom, to se uvijek našla bogatija kuća, koja je taka starca, il stariu u svoj dom primila, da šuška i Bogu se moli, jerbo su znali: da je starost podlog blagoslova božjeg, i ovako se osiročena starost uklonila prosiackini. Nebi slavena većma mogo bio uvriedit, već ako si mu reko: da će spast na prosiacki štap. Pa kuda smo dospili? evo ako posvietuješ propralieu, to ti bezsramno odvrća: šta mi je brigo: da će ljudi, ako me jedan odbie, smilovaće se drugi. Mora da smo duboko pali, kada je slaven na toliko dospio, da u bezbožnom razsapu, svoju poslied-

zkvh.org.rs

nju nadu polaže na prosički štap. No ako bi se ovo samo okorjelih nevaljanih ticalo, ni jednu rieč nebi prosuli, ta zaslužio je da mu na svakom pragu zagorčaju zalogaj, što mu pruže. Al ovo je bolna rana u narodu, koja se poput neznabožtva, neradnosti, nečudorednosti, i razsapa, sve dublje ujida u tielo naroda, i razprostranja siromaštvo. A ako je siromaštvo u mnogima obitelima napalo narod onda možemo biti uvjereni: da neće imati vriemena, i troška, pa ni volje, ni sile duševne i čudoredne, da se uzdiže na stupnju obraženosti, već ga mora sve u obširniem krugu zahvaćat neznatnost i glupost; a neznanica, nije određen da uživa slobodu, već da služi podnožjem svojem bližnjemu. Ej Slavenu! ako si obljubio prosički štap radja ćeš sinove i kćeri da budu sluge i sluškinje.

PRIJATELJU SLAVETIĆU!

Drugi dan iza kako su kardinali unišli u konklave služu kardinaldekan (stožernik starešina) Presv. Duhu sv. misu, pod kojom se pričiešćuju svi stožernici, i to u sikstinovoj kapelici. U njoj se obdržavaju i izborne skupštine, počete treći dan od 6 sata ujutro i od 2 sata popodne. Jedan obrednik meštrovah izlazi i zvoni zvonceom kroz cio konklave, i zvoni i dovikuje: „Ad capellam Domini,“ (t. j. u kapelu Gospoduju!) Tad se stožernici sakupe u njoj i zauzmu svoja mjesta. I njihova mjesta i pod kapelice prevučeni je zelenim suknom. Pred svakim stolcem ukrašena klupčica je, (štionik, stalnica je) a na njoj sprieda viseći grb dotična kardinala. Svaki dan prije no izborna skupština predje na posao, čita joj misu sv. Duhu u slavu sakristar t. j. jedan redovnik Augustinijanac; a popodne svakda odpjevaju prije jedan psalm.

Usred Sikstove kapelice pružen je dugačak stol. Na njem leže još prazne izborne cedulje, a na sriedi stola stoji dva kalezja. Sad odaberu 3. brojilca glasovah i 3 nadziraoća, koji paze da li ide po pravici. Izbor se ovršuje vučenjem kugaljah, a na svakoj stoji napisano ime pojedinca kardinala.

Kad je to gotovo, onda stupi k stolu najstari stožernik, uzme jednu cedulju, odviše ju i napiše na nju ime onoga, komu daje svoj glas. Zatim savije cedulju, zapečati ju, stupi k oltaru, drži cedulju među dva prsta, digne ju u vis, klekne na najnižem stepenu oltara, moli tihano, a zatim položi propisanu prisegu, da on po najboljem uvjerenju i savjesti svoj glas daje onomu, za koga zna, da će biti najvredniji nasljednik na stolici Petrovoj. Ovoj glasno izuščenoj prisegi dosljedno pruži s ceduljom ruku na oltar i spusti cedulju u zdjelu a iz nje u kalež stojići na oltaru. To isto čine za njim i ostali kardinali.

Pošto su se tako svi izredali i pošto su sve izborne cedulje u kaležu, to prenesu kalež na trpezu, dje brojilci glasovah pobroje cedulje. Ima li ih upravo toliko koliko nazočnih stožernikah, to začmu redomice cedulje otvarati; nije čita svaki od triuh brojilcah s tom opazkom, da treći izmed njih glasno izjavi ime onoga, za koga glasuje cedulja. Kardinali pako bilježe točno imena glasno izjavljenih na tablicah ležećih pred njimi.

Onaj, komu je dosudjeno da bude glava rimske crkve, mora imati dvie trećine glasovah. Nije li pri prvom izboru toliko dobio, imadu se izborne cedulje spaliti. U kutu (budjaku) Sikstove kapelice vatra je s goruća ugljena, vrh ugljenja dugačka je ciev, sižuća do nad krov kapelice. Kroz tu ciev suklja dim u zrak od zapaljenih izbornih ceduljah. Kad znaličan puk vidi taj dim s vana, zna da papa nije još izabran. Nije li dakle došlo sborište do konačna izbora, to nastavlja sljedeći dan poslje podne il prije podne opot svoje djelovanje. Postigne li se svrha i jedan dobije $\frac{2}{3}$ glasovah, to je on izabrani novi papa. Sadašnji papa Pio 9 izabran je u četvrtom izboru sa 36. glasovah, dočim su mu bila nuždna samo 34 glasa. Bio je tada t. j. 1846 g. 54 godine star.

Odmah iza poslednjega priegleda glasovah izvike ime jedan kardinalah, sjedećih kraj stola, ime naime novoizabrana papa. Kardinali, sjedeći do novoizabranika, odstupe odanj iz strahopožitajna, zasvjedujući time, da mu više nisu jednaki. Najmladji kardinaljakon lati na to zvonce i, zvoneći daje znak, da obrednik meštar i tajnici dodju u izbornu kapelicu.

Tri odabrana kardinala stupe pred novoizabrana papu i pitaju ga: „Primaš li ti po zakonitom izboru glavarstvo katoličke crkve?“ — Novoizabranik padne na kolena, časa moli Duha Svetoga, ustane i, prima li breme papinstva, izjavi da se podlaže tomu bremenu. Ujedno si nadije ime, koje će mu pripadati kao glavi crkve. Taj običaj, davati si naime posebna imena, vrlo je star. Baronij hoće, da si zato nadá drugo ime, poklem postaje namjestnikom Isukrstovim, te se razlučuje od ostalih ljudih. S tog uzroka da je i Šimumu nadjenuo Spas osobito ime Petar.

Dočim je vrhovni obrednik meštar i o izboru, i o prijeku izbora časti, i imena pogledom na novoizabrana papu, propisan zapisnik sastavio i pročitao, a tajnik ga sv. sbora (kolegija) sa meštra obrednika kao svjedok podpisao, to prvi kardinaljakoni odvedu novoizabranca k oltaru, dje se časnom pomoli Bogu. Za tim ga u oblačnici (sakristiji) obuku u papino svečano ruho.

Obučen vrati se novi papa natrag u kapelicu, sjedne pred oltarom (žrtvenikom) na nosiljku (stolac nosilac) i prima prvo štovanje kardinalah. Svaki mu kardinalah poljubi ruku, a papa ga dvaputa zagrlji. Tom prigodom natakne na prst sv. otcu kardinal komornik nov ribarski prsten. A sv. otac ga pruži vrhovnomu meštru obredniku, da unj dade urezati novo ime.

Minulo je to sve, tad se objavi izbor. Prvi naime kardinaljakon u predvodstvu papinska križa popne se na shod (balikon) stojići nad vratima papine palače i rekne jakim, zvonkim glasom: „Navješćujem vam veliku radost; mi imamo papu u osobi njegove uzoritosti prečasnoga gospodina A. B., koj si je pridao ime C.“ —

Na to gruvaju topovi s Angielske kule, romone zvona svih rimskih crkvah, i švicarska tjelesna straža radostno pucnjavom prati tu veselu viest.

Za toga se povuče novi papa u koju celicu konklavea, dok se sgotove priprave drugomu javnomu štovanju (adoratio zvanomu). Jo li je izbor u Kvirinalu, to su, praćen trima, vozi sv. otac, u poluotvorenoj kočiji u Vatikan. Tu se spusti u Sikstinsku kapelu, pod infulom (mitrom, papinom visokom kapom) k Božjemu oltaru sjedne; kardinali mu ljube nogu i ruku, i to je drugo štovanje.

Poslje toga štovanja sjedne papa na nosiljku ukrašenu i sjajnu. Uhvate ju plemeniti tjelesni stražari i nose ga preko konstantinskih shodićah (skalinah) u Petrov hram. Tuj se dadne veliku oltaru, sjedne na crven jastuk, a kardinali mu za pojke Ambrozijanske ljube nogu. I to je treće očito štovanje. — Po tom stane sv. otac na skaline oltara i dieli papinski blagoslov puku. Tad se vozi uz slavovanje naroda i gruvanje topovah u svoju palaču. U večer je razsvjeta stvetskoga Rima, i njom obavljeno slavje papina izbora.

Eto vam, Ivane, nacerta ob izboru papinom. Nu vi i dalje idete, pa želite još čuti:

(Sliedi.)

Blaž.

Č I Č O V S K I B O Ž J A K.

(Pripovieda Blaž.)

IV.

Sree je čovječje, mà i najtupije takovih čuvstvah, da za onim tim jače žali, što je na svijetu jače ljubilo. Čim je koj izgubljen predmet jače uticao u sredinu srca, tim su mu slabija čutila i živci, tim slabije sree, koje što dulje sve većma velne, dok teretu bolih nepodlegne. Ljudi su jače i slabije naravi. Sree obraženo, čutljivo i umiljno, riečju riedkom iznimkom sree žensko uvijek je čutljivije, dakle u nevolji i slabije i porazu podložnije nego li sree mužko.

Od kobnoga časa grozovite smrti Avrama Čulića, jedinca u matere i otea, a ljubovnika prve titoške vilo, vile, zavila se Šalićeva kuća u preduboku tugu. Povod tuge smatrao je svijet u Jeleni Šimićevoj. Nu tko da ga ubio u tavnoj šumi mihołjske večeri tomu se dosjetiti nemogao nitko. Samo je Jelena smišljala, sumnjala i nagadjala, — al sumnju joj odbijala vjera: on je čovjek posvećen, prijatelj podavni našemu časnomu svešteniku, kamen crkvi o uzglavje stavljen, vrstan katolik, milo-

voljna srca, tvrda značaja; — nije dakle nije moguće, da je od njegove častne ruke poteklo to zločinstvo. Tim manje, što prošav kraj njih u šumskom ladu sjedećih i besjedećih nevidjeh u njega samokresa, nevidjeh handjara, a vidjeh ga u sutonu dje je žurno koracao preko željezničkih tračnica put Bôje. On nije imao ni uzroka, mišljaše ona, da spotvori to umorstvo. Ja sam ga istina od srca i duše ljubila, nu za tu ljubav on nije znao, a ako je i doznao po jezicah drugih, on se vaviek pokazivao ozbiljno i odlučeno, da o tom niti znađe nit ista hoće da znađe. Nemoj dakle Jelenu gubiti duše! Tvoj nesudjen djuvegija pao je od druge ruke.

One iste strašne noći, kad je tane prosviralo srce Avramovo i u morju sroje krvi kad je griješnu dušu izdahnuo, one iste noći donieli i stavili su ga u krilo u morje tugah utonutoj njegovoj majci.

Avram je bio momak 18 godinah. Vitka uzrastna stasa, crnomanjast, ognjook. Dobročudan i roditeljem poslušan, pismen i bogobojazan, odvažan, zabavan i značajan. Drugovi su ga vrlo voljeii rad prijaznosti u društvenih kruzih. U kolu ga nijedan nadmašio nije. Otac njegov bijaše mnogo godinah crkveni starešina, da ga i otac sveštenik vrlo rado pazio. Već u djetinstvu vribeala je starica mati njegova na Jelenu i pozorno je pratila svaki njen korak. Pri skrajnom vremenu nebilo dana da je Jelena nije pohodila, osobito onda kad je znala da Avraham nije kod kuće. Tu je pomagala starici oko rubenine, oko variva i peciva. Riečuju: Jelena je bila staričina nezimica i desna ruka. Dakle u potaji vierna zaručnica Avramova. Već od malih noguh, kako je u našega naroda običaj, govorkalo su babe, sjedeć po selu nedjeljom i svotci spred kućah, da bi Jelena danas sutra najbolje dolikovala Avramu.

Davne namjere i želje osujetila je nasilna smrt.

Liečnici su našli, da je Avramovo srce bilo strastveno zaljubljeno. I da ga je prisibalo sedam dramnjakah.

Mjesto pada njegova bude izvidjeno, i otkriveno, da su ga dramnjaci baš u onaj par sgodili, kad je ljubavju najvećma plamtilo, a to je po izvješćih djevojakah očevidkaih i Jelenih drugih moglo onda biti, kad je Jelenu zagrlio, u čelo poljubio i za grm prama domu zamaknuo, a Jelena do drugih nekoliko korakah udaljenih poskočila.

Ubojici se sveudilj u trag neušlo.

Od dana smrti Avramove vrlo je potavnilo lice Jelenino. Sumorna i ojadjena plakala je čemerne suze velika gubitka. Tješila je neutješiva razviljenu majku Avramovu. Otac mu, rekoše mi, s uma sišao i za njim nedugo premicuo. Od roda neostado ni starici nitko, od sazaljujućih šaka dušah i tužnih još nuz Jelenu jedina utjeha mała Dafina, koju je ostavljenju siroticu pod svoju uzela.

Par godinah iza te nesreće uda se Dafina u Borjad; baka umre, — njezina duša okupana nebrojeno putah u morju suzah za svojim jedinkom ode k sinu i mužu na istinu. Dobro prodje u tri ruke: crkvi, sirotam, te Jeleni i Dafini.

Na groblju su tri groba sva tri kao nova. Ponovljuje ih i evienljem kiti zahvalna duša nesudjenice ljubljence. Srednji je sinov, donj otčev i majčjin; obitelji, za kojom je sveštenik s učiteljem svakiput svoga na groblju boravka uzdah uzdahnuo i gorku suzu prolio.

Na grobu Avramovu u kasni suton ladnih večerih i jutarah vidjali sa ljudi previjenu crminom odjenuću djevojkicu.

Bila je to vjerna Jelena, moleća za dušu Avramovu.

(Sliedi).

STARAC PAŠO, I GOSPODIN BARIŠA.

Starac: takoje to, moj poštivani Gospodaru Bariša, onda kao štoti velim biloje sasma bolje, i kud kamo napridnije, nego sadanek — nije tu bilo mode, ni parade — Gospodar se samo nešto malo po haljini, poznavao, inače onje svoj život kao i ja provodio — prosto, pošteno, u ljubavi s nami, i u svakom bratinstvu i na posljedku onako, kako vele, što sam Bog zapovida — a sadanek kako stojimo sa naši Gospodari glede našeg bunjevačkog porekla — gotovo nitako, kako koi nauči malo drugim jezikom strbokat odma bunjevački neće, da divani —

i ako koju rič i promuca, izvrtjeje naopako rekao bi čovik, o naškije jezik od silne nauke, da nereknem; „Sunte“ zaboravijo!

Pak onda moj Gospodaru onda vas vidimo — i onda se snama divanite. Kada vam koi tribamo, da se za vas deremo i da vas za što biramo, onda ste samo bunjevci i naša dica — doli velim samo u tome slučaju oborite ogrlicu — te onda nam kaišite, — i mažete — obećavate i ono, što sami znate da ni četvrtinu učinit nećete ovim se mi na lipak hvatamo — a naročito kad se pristupi aldumašu — jer za taj se svaki već u naprid spravi — a pokraj aldumaša, nemožese razabirat štaje za koga — nego dije deblji aldumaš taj i pobeđi — pa bio on tko mu drago, a toje po nas, i po našu varoš neocienjeno zlo.

Ovo maj Gospodaru nevelim samo daje kod nas, negoje ova nevolja svu našu Domovinu poplavila — a sa ovim se ubijaju Characteri, laž i obmana otelaje ma tako: da je bilo Gospodara, bilo nas prostakah riedko vidit čovika od karaktera. Obmana nam se već u krv uvukla — a ona nevodí dobru i napridku. Onaje početak onoga života: koise za dan na dan osniva, jabi dakle želio: da naša mladež kao štose izdaje, da su dobri domoljubci, da budu dobri i narodoljubci da se poštivaju, da narodu svome od koristi budu, i da ga od zla i hrdjavih navika odklone, i da sve upotrebe: da ga navedu i nauče kako bi mu se materialno stanje popravilo, jel narod koi nema materialna stanja, taj sam po sebi propada i nestajega, a ovo je kod nas ako baš i nije već na nulu svedeno, nulise nagiba i kloni.

Akose dakle Gospodaru uzdaš, da ćeš onako postupat, pa ćeš koristi primet ne samo puku, no i Varoši, ciloj, onda možeše uzdat, da će mo svi za tebe biti, al ti na srce mećem, da ovo upamtiš akose tako uzvladao budeš, sam sebi ćeš naj više uvažjenja steći, a ovoje najskuplje u danasnje doba, uzmi primer od našeg mladoga Gospodina Laze Mamužića kojeje radom i ponašanjem svojim, u ciloj okolini i koga zna i nezna visoko poštivanje stekao.

Gospodar: E moj Čiča Pašo, ovoje sve dobro i lipo štomi rekoste, ali i ja bi vas vrlo lipo molio — da i vi meno saslušate, jer vi prvo i prvo nemojte nas mlade sa starom Gospodom spravljivat, niti sadanji puk sa onim starim; oudaje sasma drugo vrinac bilo, ako bi se koji Gospodar po starom ponašao: iznoli bi: daje Čovik pijanac, daje prostak, da nije dovoljno naučen, i da nezastužuje ono misto, kojeje zauzeo, jednom riedom nazvali bi ga neizobraženim paorom.

Vi akoste, a kao što vidim iz vašeg divana pratili nas, i naše pučatvo sve od stara, pa do današnjeg vrimena, ja držim da ste se onda i u tome uvirili: da i naš puk nije više ono štoje bio, da je mnogo od svoga načina života i lipih starih običaja popustio, ja neznađem ovome krivice, ali mogu tvrdit, da su i oni sami ponajviše krivi, jerbo su ušli u veliku modu, i silne novce harče, a ko nema, taj se zadužuje na haljino i druge situarije koje nikakvoj dobroj cjeli nevođe, da paće propasti vode. Kako bi se ovom na put stalo, teškoje pronaći jel niko neće prvi da počme, a tako radeć i sam uvidjam a i mnogi samnom uljedno, da tvarno stanje ranlje i pati — i da se propasti dolazi — da bi to bila dužnost našeg svećenstva i učiteljstva, jel oni se i sami rada — a i po pozivu svome kao učitelji nareda nazivaju.

Ja štose tiče moje ličnosti, ja bi gotov bio ma sutra odma nemanje, nego i na to se privoleti da opanke obujem — ali zar bi sam usamljen taki ostao, uviren sam da bi me ludakom nazvali, ili bi se dica zamnom cigljama bacala — i vaške nameno pujkala, pa šta veli te, kadbi se onda puk i dica, sa jedne, a s druge strane ženskadija (akobise usudio ovima glede nošnje koju prišiti) složili, onda nebime ni cilog palića voda oprala, pa nebimi pomoglo ni veliko zvono Marije Torezie — jel sačuvaj Bože da puk — ili ženskadija Carevinom zavladaju, teško nama i naopako — ta gore bi prošli — neg ono Turški car na Senti.

A što velite moj Striče da pri beranju činovnika i tom prilikom kandidati malo ogrlicu spuste, to imate pravo i sam to priznajem, ali vi će te valda pamtit: daje toga i prije bilo, i da se to kao i sada prilikom izbora praktikovalo, na

primer meni su pripovidali onaki ljudi, koji zaslužuju daim se virnje, da kadaje jedan od najmanji činovnika u Subatici, prije svoji 40 Godina biran za kancelistu sa jednim cvancikom na dan platje, a toje bio naš stari i pokojni Bača Bono Matkovich daje kod njeg tri dana aldumaš trajao, a kadamuse plata posli dobrog i virnog službovanja od 15 godina još sa jednim osmakom stari 10 kr srebra na dan namakla, i to na priporuku sinatora Gospodara Corde i Kadara (jel ih je izbavijo jedared iz zabune poštosu, jedared prilikom redovne godišnje konskripcie, jednom stanovniku pa akosam dobro zapamtio Štipanu Sabiču u mesto jedne suvače i 100 ovaca, uveli jednu ovcu i 100 suvača) držaoje Bača Bono nedilju dana aldumaš, dakle dulje nego Gjuka Crnkovich svatove, a malo kratje nego štoje Bašo Dvizdar katana bio.

U koliko ja ovde i u svemu gore kazanom pravo imam, više te već to po vašem zdravom razumu osudit, i nadamse: da ne samo mene no i sve moje Vrsujake će te izvinit, dase mi ne odmetjemo našeg puka, i da to sve dosada štoje bivalo, biloje zato; što niko i težko se nagje, ko ji će prvi da započme sad pak, kao što vidite, dase mladež već po malo u duhu svome pokrenula, nadajmose da će se sve tegobe popraviti, i da će se puk okolo svoga materialna stanja, shvativši potrebu svoju u najposlednjem času! oberučki obuhvatiti — i dačega radom i znojom svojim u onaj stepen dovesti u kojem prilici jednom Narodu da živi kako bi se opet moglo kazat: Subatice bila, tebe nigdi nema.

U Futtoku 15/7. 1874.

Lázó Knežević.

DOMAĆE LJEKARSTVO PIŠE B. M.

Kako se je ponašati kod onih, koji su otrovnimi plinovi i parami onesviešeni ili zagušeni?

Kako je postupati s onimi, koju su ugljikovom kiselinom u podrumu, bunaru ili drugdje otrovani.

Plinovi, što no ih vrijuće razne tekućine u podrumu razvijaju iste su skoro naravi sa onimi od ugljena razvijenimi, zato postupak liečjenja pri ovakovom nesretnom slučaju biva onaj isti, koji je prije napomenjen, te usljed toga preporučuju se ovdje samo nekoja pravila opreznosti. Nikad se nepreporučuje u podrumu gdje mnogo vina, piva, sirćeta vrije bez opreza i pokuša ja, dali je unutar zrak čist, ići, pa mato samo za kratak čas bilo. Isto pravilo vriedi za bunare, špilje i druga dublja uska mjesta. Mnogo je primjera gdje su ljudi u takav kužan zrak ušli, pak su se ili jedva oslobodili, ili otamo i zaglavili. S toga sjegurnosti radi dobro je uvijek ulaza u podrumu baciti unj gorećih svežanja slame ili papira, goreću svieću na čugačkoj palici na dno postaviti, pak ako se te stvari na tlu trnu, znak je da tamo pod živu glavu nije ići, nego da treba vrata i sve prozore ako ih ima otvoriti da se podrum izvjetri, a unutar baciti već rečenih gorećih svežanja, zatim negašena vapna koji treba ozgor polievati, opalimo takodjer koji put pušku u podrum, ili još bolje pustimo jednu šaku baruta u podrum i onda ozgor pripalimo. Tko bi se ipak usudio u takav podrum prije nego li je zrak sasna čist, neka si jako uže oko pazuha sveže, kojeg bi se gornji kraj unaokolo stojećih se rukuh nalazio, da ga u nuždi mahom izvući mogu, tamo netreba se dugo zadržavati, netreba mnogo dihati i nipošto onda, kada glavu k zemlji prigremo, jer se ovakav ubitačan zrak većinom na dnu nalazi; dobro je prije nješto rakije ili sirćeta piti, krpu u sirće nakvasiti, ter s njom usta zavezati, ili s pužvu octom napojenu u ustih držati.

RAZNE VIESTI.

U Budimu i Góđólóvu se pripremaju na doček prisvjetle kraljice. Koja se povratja iz englezke. — **Ruski car** je pozdravio Karlu VII. koji se bori za prestolje španjolsko. Prusi se naprežu dokazat: da ovo nije znak narušena prijateljstva medju rusiom, i pruskom. — **Velikovarađinski Biskup** katolički izdaje naredbu: da se iz njegove kuće svaki dan 20 tero djece siromašni provide jistbinom. Ne dvojimo da će ovo biti

djaci. ured. — **430 slovački diece**, o lauskoj koleri osirotjeni, skoro su prinieseni u Peštu, odkalo će se u nizozemnoj ugarskoj ponamiestjati kod pojedinih magjarskih obitelji. Siromasi Slovači al su zasirotjeni! — **Ruskih železnica** ravnateljstvo izdalo je zapovied: da se židovi neprimaju za željezničke i brzogjavne činovnike, a bivši da se odpuštaju. — **Jedanput je bio** u Budimu psećii sársár, a 15. List. cldržaće se u Góđólóvu psećia i konjska izložba. — **Hohercollerni umiljavaju** se demokracii. Sina, nasljednika carske krune sami roditelji su odveli u Kasel i tamo u javnoj gimnasii kod profesora dali upisat. Gdje će pod imenom: Villim vojvoda sdrugih djaci učiti, i snjima drugovat. — **Kažu da je zajam** uglavljen s društvom Rothschild; ovo, zadržá će 30 miliona računajúc 100 na 85¼ fr. a 46¼ miliona će izmehniti na podpis. — **Na maro-vasarhelyskom sudu** se razpravljaju zlaćini jedne židovske bande, koju je silna razbojnićtva s ubojstvom poćinila. Vodja joj bise neki Beni Farkaš. — **U Beču** se velikim slavljem proslavili putnici, vraćajući se s sjevernog štožera. Samo nije pravo što se neiztaće: da je većina mornara slavske krvi bila. — **Iz okolice Vaca** izvažaju groždje u Lavopolje, Varšavu, i Petrograd. Ovim se naknadja negdašnja vinska trgovina. — **Bogostovja ministar** zatvara i drugu slovačku gimnasia. Šta će na ovo reći zakon, koji dozvoljava narodnostima da ovake otvaraju? — **Židovi** natoľiko osičaju da su emancipirani da već nazlabaju kršćjane. U Pešti naišao neki gospodar sgorućom snotkom uz sinagogu na njihovom dugačkom danu, a dieca židovska napadoše na njeg, da je morao skoćit na flaker i tako se spusiti. A u Budimu franjevca vodii bolestniku uz židovski dućan, odkud iztrče eurica i više za fratromu erai vrag. radi čega malko čušena vriskom razjari roditelje, a ovi čitavu bunu naprave.

G A Z D A L U K.

Sime od litine. Svakojake litine sime želi pozorni izbor al najskole žitno. Poznato je što ljudi kažu: da kako tko sije, tako će žeti. Od vrsti simena višeputa zavisi, plod jedne cile godine, dakle nije dosta da gazda izcerpi svoju brigu na uređjivanje zemljišta, kuda kani bacit sime, već ovu podieli medju simenom i zemljištom, jerbo ako jedno mah koje uzfali ostat čemu sva trudba bezplodna, vriedno je dakle, da se svakiput opecuje: kako je potreбно da ono žito sa svim sazrie, koje smo namienili za sime; pa da ga nabaška vršimo i iznjeg lopatom naj punie i zdravie zrno razaberemo. Ako je pak naše žito smitljivo ili nise tako razvilo, kako bi ga želili, razborito će mo tvorit; ako će moga izmienit, nemožemo pak ovo da činimo, onda valja žito za sime odliešeno nakvasit modrom galicom. Uzima se pak jedna funta galice na 300 funti žita. Galica se raztopi najpre u jednom sudu, pak se onda ualie na nju toľiko vode: da se ovom pokrie sve ono žito, što se može usut u taj sud, i žito se miša da se svako zrno nakvasi ono što je ozgor čjipilo, valja izbacit kao pokvareno, drugo pak ostavit, u ovoj galici 14—17 sati; posli izgrabit na tanko razastrt, da se osuši, i u kratko vrijeme posiat.

Slaveni sade vinograde da se mogu vina napiti, al premda i med njima ima takvih: da im vino postaje nesnosljivim buduće se odmah opiu od njeg, radi ovih da se barem groždjom okriepiti mogu biližimo naćin: kako taliani groždje uzdržati običaju. Oni uzmu jedno bure kako se kom dopada, samo nekaje iz nutra po mogućstvu ugladjeno i dno zaspu mekinjam, pak od zriła na vedrom danu sabrana groždja jedan red prostnu, ovaj zaspu opet mekinjam da groždje bude sa svim pokriveno, i nastave drugi red i tako se izmienjavaju mekinje sgroždjem dok se nije bure napunilo, i mekinjam od ozgor pokrilo, zatim se bure zadnie, a groždje ostane zdravo priko cile godine, kada od ovog kanimo uživati, što izvadimo da izvornu friškoću zadobie, dvžalja kraj valja odsić i groždje u vodu metnit pak 5—6 sati u njoj ostavit.

Liek. Špargom se neće čoviek najist, već samo osladit. Ipak šparga je jednog liećnika izmenadila i pokazala mu, da ona i bolesti lieči. Jedan bolestnik koji je bolovo od reumato nazebe, veomaje zaželio jisti šparge, i poklem ovo jilo nijem u meglo škodit, dozvoli liećnik da mu se dade, jio je nedilju dana i bolesti se oprostio. Od to doba je liećnik špargu i kod drugih ovakih bolestnika upotriebovao, i snjome svoje bolestnike srićno liećio. Valja dakle špargu odsele u svakom bostanu sadit.

Poruke uredništva

Sledeći broj će koncem mjeseca izaći sbog neuklonjivih okolnosti. Ured.